

OBRANNÝ BOJ PŘI ODRÁŽENÍ PROTIÚDERU NEPŘÍTELE

Podle plánu na rok 1980—1981 byla uskutečněna konference na téma „Příprava a vedení obranného boje při odrážení protiúderu nepřítele“ za účasti příslušníků MNO, GŠ, velitelství VO a armád, představitelů vysokých vojenských škol, VPA KG a příslušníků vědeckopedagogického sboru VA AZ.

Aktuálnost tohoto tématu vyplynula jednak z toho, že naše současné řády a předpisy neřeší v plném rozsahu obranu budovanou a zaujímanou v dotyku s nepřítelem, jednak z toho, že témata vojskových cvičení ve velké míře zahrnují problematiku obranného boje, zejména odrážení protiúderu silných záloh nepřítele přechodem do obrany.

Složitost obsahu tématu — přípravy a vedení obranného boje při odrážení protiúderu — ukázalo již samotné jeho rozpracování. Ničení záloh a odrážení protiúderu bude velmi časté a naléhavé a bude mít velký význam pro úspěch útočných operací. Přitom protiúder operacních záloh bude nutné odrážet většinou ve složité situaci, při nevýhodném poměru sil, protože se armádě nepodařilo zmařit připravovaný protiúder a nemá dostatek sil a prostředků pro zničení protiúderného uskupení jiným způsobem. Vojska prvního sledu vševojskové armády musí být připravena odrazit protiúder silných záloh nepřítele přechodem většiny sil (popř. částí sil) do obrany. Odrážení protiúderu přechodem do obrany v rámci útočné operace nebude mít (nemusí mít) zpravidla charakter obranné operace celé vševojskové armády.

Armáda bude za těchto podmínek obranu organizovat a vést v obtížné situaci. Půjde o řadu zvláštností, které musíme při řešení těchto otázek mít trvale na zřeteli a konfrontovat s nimi požadavky na obranu organizovanou mimo dotyk s nepřítelem.

O jaké zvláštnosti jde?

Obranu zaujímáme v dotyku s nepřítelem, vůči kterému jsme zatím v převaze, ale máme velký nedostatek času, zejména denní doby.

Vojska ve většině případů budou útočit dále a hledat nejvhodnější prostory k obraně.

Bojovou sestavu bude ovlivňovat nejen zámysl vedení obranného boje a další podmínky situace, ale zejména dosavadní útočná sestava.

Vytváření bojové sestavy a palebného systému pro odrážení protiúderu bude postupné a nerovnoměrné.

Bojové možnosti divize a pluků budou vzhledem k předcházející bojové činnosti v rámci útočné operace nižší, ztráty na živé síle a bojové technice negativně ovlivní zvláště palebné možnosti a systém velení. Obránce navíc musí počítat s tím, že jeho bojové možnosti při zahájení a v průběhu protiúderu budou ještě nižší, než při přechodu do obrany.

Při dosavadním vedení boje pouze klasickými prostředky můžeme předpokládat, že nepřítel se zahájením protiúderu přejde na vedení bojové činnosti s jadernými zbraněmi, i když rozhodující pro tento přechod budou širší souvislosti.

Ukázali jsme si, jak a co tyto zvláštnosti především ovlivňují.

Omezené časové podmínky ovlivní podstatně nejen **metodiku**, ale **obsah práce** velitele divize a jeho štábu. Bylo poukázáno na skutečnost, že velitel divize nebude mít více jak 6—8 hodin (spíše ještě méně) času pro sebe, podřízené i vojska. Vzhledem k dosavadním zkušenostem, že zahájení protiúderu můžeme očekávat zpravidla v ranních hodinách, půjde z větší části o noční dobu. Proto velitel divize může předpokládat jen minimum možností pro svoji činnost v terénu. Naopak, rozhodujícím podkladem pro jeho práci bude mapa, popř. letecké snímky doplněné plastickým stolem, kterého bude v této situaci zvlášť využívat (i na dalších stupních velení).

K zabezpečení včasného přechodu do obrany budeme zásadně využívat **metody souběžného plánování**. K včasnému zahájení rozhodovacího procesu i na podřízených stupních vydáme plukům bojové úkoly nejprve formou předběžného bojového nařízení, a to po schválení zámyslu bojové činnosti velitelem armády. Po schválení rozhodnutí se doručují bojová nařízení. Předávají se zpravidla ústně, prostřednictvím styčných důstojníků a v dalším se doručují podřízeným písemně. Úkoly vojskům můžeme upřesňovat také postupně.

Na konkrétním časovém rozpočtu pro tuto činnost jsme se neshodli. Obecně byl vysloven požadavek, aby rozhodovací proces velitele divize byl ukončen co nejdříve a pluky (zejména prvosledové) měly k organizaci obrany co nejvíce času.

Základ rozhodnutí velitele divize je dán požadavkem nepřetržitosti, účinného a komplexního ničení protiúderného uskupení všemi prostředky divize v těsné návaznosti a součinnosti na prostředky ničení nadřazených stupňů velení a sousedů, a to počínaje ničením nepřítel na vzdálených přístupech, při rozvinování protiúderného uskupení, před předním okrajem i v celé hloubce obranného pásma divize.

Bylo zdůrazněno, že nedostatek času nezbavuje velitele divize a jeho štáb povinnosti po předání bojových úkolů **organizovat součinnost**. Je zřejmé, že nejprve bude probíhat na mapách a později podle času a množství denního světla se upřesní v terénu při rekognoskaci. Součinnost se rozpracovává do celé hloubky na pravděpodobných směrech útoku nepřítel podle úkolů a směrů protiztečí vlastních vojsk. Byl vysloven i názor, že i součinnostní otázky můžeme řešit postupně tak, jak předpokládáme plnění úkolů při odrážení útoku nepřítel.

Nemůžeme očekávat, že by velitel divize povolával na svoje velitelské stanoviště podřízené velitele. Naopak, v případě potřeby vyjíždí se skupinou náčelníků ve velitelsko-štábních transportérech na pozorovatelnu velitele plu-

ku nebo na jiné vhodné místo v terénu k prověření správného pochopení či upřesnění úkolů podřízeným. Ke stejnému účelu může využít i prostředků vzdušného místa velení.

Velení při přechodu do obrany je vhodné organizovat tak, že dosavadní bojovou činnost řídí velitel prostřednictvím zástupce velitele divize se skupinou určených důstojníků na PVS. Tato skupina po splnění úkolů vytvoří záložní velitelské stanoviště ve stanoveném prostoru. Organizaci obrany řeší zbývající část štábu divize v čele s velitelem na velitelském stanovišti. To vytváří výhodné podmínky pro práci celého štábu, ovšem za předpokladu nepřetržité výměny zpráv a informací mezi VS a PVS.

Důležitým úkolem organizace obrany k odrazení silného protiúderu nepřítelů bude přijetí takových opatření, která zabezpečí **ovládnutí výhodné taktické čáry** k odrazení protiúderu. Rozsah těchto opatření bude kromě časových možností záviset na stupni aktivity a síle nepřítel v dotyku a na jeho činnosti v době, kdy divize přechází do obrany. Jednotky nepřítel v dotyku mohou mít totiž obdobný úkol a to získat (udržet) výhody terénu pro úspěšné vedení protiúderu. Proto můžeme počítat s trvalou aktivitou a tlakem nepřítel, aby vzhledem k nepříznivému dosud pro něho poměru sil splnění našich záměrů alespoň ztížil. Velitel divize musí cvšem vždy odpovědně zvažovat účelnost úsilí k ovládnutí co „nejvýhodnější čáry“, zda nebude účelnější neprodleně přejít do obrany a získat tak více času na organizaci palebného systému a ženijního budování obrany.

Bojovou sestavu bude divize zaujímat pod tlakem času — postupně a nerovnoměrně. Pluky, které útočí v prvním sledu, přecházejí do obrany zpravidla rovněž v prvním sledu. Přitom některý z nich může zahájit přechod do obrany dříve, jiný bude ještě kratší dobu pokračovat v útoku k ovládnutí stanovené čáry předního okraje obrany, další pluk může postupně odcházet do druhého sledu. Obdobná činnost může probíhat i uvnitř pluků. S rozšířením útočného pásma (divize i pluků) je nutné započít ještě v průběhu útočné činnosti a postupně zaujímat bojovou sestavu pro obranu i dalšími prvky.

Shodli jsme se v tom, že pro bojovou sestavu k odrazení protiúderu bude **typické ponechání útočné sestavy**. Vycházíme z toho, že přeskupení a vystřídání bude vzhledem k omezeným časovým možnostem zcela výjimečné pro svoji nereálnost, komplikovanost a mnohdy pro přímé ohrožení splnění obranných úkolů. Složitá bude též i realizace případného rozhodnutí velitele divize k zasazení pluku z druhého do prvního sledu.

Bojová sestava bude uspořádána většinou do dvou sledů. V prvním sledu mohou být tři nebo pouze dva pluky různého charakteru (na BVP či OT, tp). Protože pluky na BVP nebo tp budou v útoku divize zasazovány k rozvíjení úspěchu na směru hlavního úderu, tj. zpravidla v terénu s výhodnými podmínkami k vedení úspěšné útočné činnosti, můžeme předpokládat, že tento směr bude výhodný i pro hlavní úder nepřátelského protiúderného uskupení. Vyplývá z toho závěr, že tyto pluky i po přechodu do obrany budou bránit úseky, v nichž je třeba soustředit hlavní úsilí obrany, a prostory, na jejichž udržení závisí odolnost obrany. Proto s těmito kvalitativně lépe vyzbrojenými pluky nebude třeba manévrovat na jiný směr k obraně jiných úseků.

Více diskutovanou otázkou byla **úloha a rozmístění druhého sledu**. Z diskuse vyplynulo, že pluk druhého sledu musí být připraven plnit tyto rozhodující úkoly:

— vytvořit hloubku obrany a bránit určený úsek obrany na třetím, popř. i na čtvrtém postavení obranného pásma divize. Tento úkol je pro něho prioritní — stojí na prvním místě;

— dokončit zničení těch sil nepřítele, kterým se podařilo proniknout do hloubky naší obrany, ráznou a rychlou **protitzetčí** do boku a týlu těchto sil z plánovaných čar rozvinutí v součinnosti s jednotkami prvosledových pluků na tomto směru;

— vést boj s pronikajícími menšími silami nepřítele z **palebných čar** (jde o úkol pro motostřelecké prapory na BVP a tp);

— plnit popř. i **další úkoly**, např. vést boj s nepřátelským výsadem, vystřídát část prvního sledu apod.

Pro vytvoření optimálních podmínek k reálnému a včasnému splnění všech těchto úkolů bude nejvhodnější, aby byl pluk rozmístěn v praporech (rotách) proudích v prostoru 3. a za 3. postavením tak, jak tomu normálně bývá. Je však schopen kterýkoliv pluk za několik nočních hodin upravit prostor rozmístění tak, aby byl chráněn v případě přechodu na používání jaderných zbraní nejen před účinky jaderných zbraní, ale i před úderem nepřátelského letectva a současně vybudovat obranný úsek k vedení odolné a úporné obrany? Určitě není. A protože obrana 3. (4.) postavení je hlavním úkolem pluku, musí připravovat především obranu a tuto také zaujmout, neboť mu poskytne alespoň částečnou ochranu před úderem nepřítele.

V časových kalkulacích k plnění ostatních úkolů musí velitel divize a jeho štáb počítat s tím, že opouštění zaujatých obranných rájů a postavení trvá delší dobu než výjezd z prostoru rozmístění, ve kterém je pluk v praporech či rotách proudích podél komunikací.

Při posuzování bojové sestavy nemůžeme vynechat i další problém, a to předpokládané **posílení divize**, která přechází do obrany k odražení protiúderu nepřítele. Vzhledem k dočasnému charakteru obrany, kdy v krátké době by měly i tyto prvky operační sestavy armády obnovit útok, předpokládáme, že velitel armády ponechá divizi přidělené prostředky. Dokonce může divizi posílit ještě dalšími prostředky, které jí umožní nejen kvalitně a včas vykonat potřebné ženílní úpravy terénu, ale i zvýšit palebné možnosti divize s cílem v co nejkratší době zničit protiúderné uskupení a obnovit útočnou činnost v celém pásmu vševojskové armády, protože úspěšné odražení protiúderu je z hlediska útočné operace vševojskové armády jedním z rozhodujících úkolů.

Pokud ztráty z předchozí bojové činnosti a v důsledku jaderných a leteckých úderů před zahájením protiúderu nepřesáhnou 30 %, je divize schopná úspěšně odrazit protiúder v hodnotě nejméně jeden a půl plně bojeschopné divize nepřítele. Může tedy bránit pásmo široké až 30 km (v něm můžeme očekávat útok těchto svazků). Ztráty mohou být však vyšší. Proto může nastat i taková situace, kdy šířka obranného pásma divize může být **shodná jako při předcházejícím útoku**, nebo jen o málo širší.

Za jeden z nejdůležitějších předpokladů pro splnění stanoveného úkolu k odražení protiúderu nepřítele považujeme **promyšlený a důsledně realizovaný systém paleb**. Protože je základem úspěšného boje s nepřítelem, musí jeho organizaci pochopit každý funkcionář jako prvořadý úkol, který svojí úplností, promyšleností, prostředky a cíli se neliší ani v nejmenším od požadavků na palebný systém připravené obrany. Zahrnuje jaderné úder, palby dělostřelectva, protitankových prostředků, ručních a lafetovaných zbraní, úder letectva a bojových vrtulníků s PTRS, palbu prostředků PVO, využívá zá-

larasů a přírodních překážek. Spojením všech těchto prvků v jednotný palebný systém je zabezpečeno komplexní palebné ničení ve všech fázích boje s protitankovým uskupením, a to jak v prostorech soustředění, v průběhu přibližování a rozvinování k protitanku, tak při boji o přední okraj a v hloubce obrany. Jde o sladnou činnost ničivých prostředků podle jejich druhu, jejich obsahu a možnosti ničení v prostoru a čase a o jejich sladění s ničivými možnostmi motostřeleckých a tankových jednotek, rozmístěných v celé hloubce obranného pásma divize.

Palebný systém se vytváří bezprostředně se zaujímáním a budováním obrany a trvale se upřesňuje podle měnící se situace na frontě. Často bude nutné současně odrážet dílčí protizteče a odstraňovat následky jaderných úderů a úderů letectva.

Probrali jsme i otázky **přípravy a protipřípravy**. Sjednotili jsme se v tom, že v rámci komplexního palebného ničení nepřítele můžeme uvažovat i o organizaci protipřípravy. Ničení protitankového uskupení ve variantě, kdy vojska přecházejí do obrany v přímém dotyku s nepřítelem, při minimálních změnách v rozdělení dělostřelectva je však méně reálné. Armáda totiž zpravidla částí sil pokračuje v útoku a tak přeskupení i soustředění raketového vojska a dělostřelectva k protipřípravě za těchto podmínek je prakticky neuskutečnitelné. Omezené časové možnosti tento závěr jenom potvrzují. Navíc, jestliže jsme dosud nepřešli na použití jaderných zbraní, udržuje se podle nařízení frontu raketové vojsko v pohotovosti k 1. jadernému úderu a proto je nemůže velitel armády použít v protipřípravě.

Důležitou součástí palebného systému je i **boj s bitevními vrtulníky** nepřítele. Použití bitevních vrtulníků očekáváme ve všech druzích bojové činnosti. V průběhu protitanku zejména k zabezpečení palebné podpory vojsk prvního sledu na hlavním směru, dále k zabezpečení boků a při odrážení protiztečí obránce. Kromě ničení bitevních vrtulníků ve vzduchu je nutné usilovat o jejich vyhledávání a ničení již na letištích a v prostorech před jejich použitím.

Kriticky byla posouzena otázka struktury pásma obrany divize, která přechází do obrany k odrážení silného protitanku. Je třeba respektovat skutečnost, že na budování obrany bude velmi málo času a nemůžeme v žádném případě předpokládat splnění všech prací jako u připravené obrany. Vedle časových možností ovlivní zásadně výběr ženijních opatření pořadí důležitosti a potřeby každého z nich.

Vytváření představeného postavení a zabezpečovacího pásma považujeme za užitečné a vhodné, neboť umožní obránci klamat nepřítele o skutečném průběhu předního okraje a o uspořádání obrany, vytvářet podmínky pro budování obrany hlavními silami divize, získat čas a donutit nepřítele, aby předčasně rozvinul své hlavní síly a prozradil tak jeho zámysl. Umožní ztížit mu jeho rozvinování, způsobovat mu ztráty od samého počátku protitanku a zpomalovat tempo jeho útoku.

Vytváření **představeného postavení** považujeme za reálné. K jeho obraně je nutné vyčlenovat před obranné úseky pluků i několik jednotek v síle roty a na důležitý směr dokonce v síle praporu. Tyto jednotky by měly být co nejvíce samostatné, schopné vést protitankovou palbu na velké i malé vzdálenosti a měly by být vysoce manévrové. Tomuto nejlépe odpovídají tankové jednotky, zesílené motostřeleckými jednotkami na BVP. Bude rovněž vhodné posílit je i dělostřeleckou jednotkou, resp. minomety a prostředky PVO plukovního typu. Jejich boj by podporovalo dělostřelectvo PDS prvosledových pluků a z DDS

zejména ty prostředky, které jsou schopny omezovat manévr nepřítele a způsobovat mu ztráty minováním na dálku.

Obzvlášť důležitým požadavkem je podpora boje jednotek na předsunutém postavení bojovými vrtulníky. Mezi oběma prvky je nutné dosáhnout co nejtěsnější součinnosti, zvlášť při zahájení odpoutání se od nepřítele a při vyvádění jednotek z předsunutého postavení do hloubky obranné sestavy pluků. Za tím účelem je žádoucí, aby velitel roty (praporu) na předsunutém postavení měl přímé spojení s bojovými vrtulníky a byl schopen sám si vyžádat jejich údery na nepřítele.

Na těch směrech, kde se nevytváří předsunuté postavení a situace to umožňuje, je vhodné organizovat alespoň postavení bojového zajištění na vzdálenost do 2 km od prvosledových jednotek s cílem bránit první sled před nenadálým napadením a průzkumem nepřítele.

Budování **zabezpečovacího pásma** bude při přechodu vojsk do obrany v do-
tyku s nepřítelem výjimečnou záležitostí.

Vázným úkolem velitele divize a jeho štábu při přechodu do obrany k odražení protiúderu je přijetí účinných opatření **k ochraně proti zbráním hromadného ničení**. Ta nejdůležitější zahrnují organizaci průzkumu prostředků jaderného napadení nepřítele a jejich ničení, organizaci radiačního, chemického a biologického průzkumu a varování vojsk, jakož i uspořádání struktury obrany takovým způsobem, aby snižovala účinky nepřátelských ZHN. Důležité bude optimální využití ochranných vlastností terénu a bojové techniky, účinné maskování a intenzivní ženijní práce k zvýšení odolnosti obrany. K opatřením patří i promyšlené vyčlenění a příprava sil a prostředků k odstraňování následků nepřátelských úderů, uskutečněných zejména bezprostředně před zahájením protiúderu.

Na základě rozboru možností nepřítele při protiúderu můžeme předpokládat, že na divizi v obraně na směru hlavního úderu může být v rámci jaderné a palebné přípravy vedeno až 20 jaderných úderů, které mohou způsobit 30% ztráty i více. Přitom nemůžeme zapomínat na tendenci dalšího zvyšování počtu jaderných náplní u nepřítele. Proto jsme zdůraznili, že obstat proti mohutným jaderným a palebným úderům a **udržet si vysokou bojeschopnost**, to je nejdůležitější úkol všech útvarů divize v obraně. Na jeho úspěšném vyřešení závisí výsledek obranného boje.

Na některých směrech dojde k narušení odolnosti obrany. **Obnovení obrany** dosahujeme především přehrazením trhlin vzniklých v sestavě obránce, a to manévrem paleb dělostřelectva, vysunutím protitankových záloh a POZ na palebné čáry a čáry minování, použitím části jednotek druhého sledu (vševojskové zálohy) a z pasívních směrů (pokud již tyto směry budou zřejmě) k obsazení vyřazených opěrných bodů nebo k zásahu na palebné čáry.

Odstranění následků a obnova bojeschopnosti za situace, kdy nepřítel krátce po jaderné a palebné přípravě zahájil protiúder, bude velmi obtížná a u prvních sledů možná jen ve velmi omezeném rozsahu. Půjde zejména o poskytnutí zdravotnické pomoci, částečnou speciální očistu a uvolňování komunikací pro manévr k přehrazení směru útoku nepřítele. Odstraňování následků u dalších prvků sestavy bude organizováno se zaměřením na obnovení míst velení a bojeschopnosti raketového útvaru a dělostřelectva.

Zvláštní pozornost musí velitelé a političti pracovníci věnovat udržení vysokého morálního ducha vojsk, předcházení malomyslnosti a paniky. Vždyt může jít o první konkrétní setkání se s jadernými údery a jejich účinky.

Obnovení útočné činnosti po odražení silného protiúderu nepřítele bude složitý proces, který vyžaduje, aby již v zámyslu velitele armády pro přechod částí sil do obrany bylo počítáno s vytvářením předpokladů pro obnovení útoku.

Motostřelecká divize, která se podílela na odražení protiúderu nepřítele v prvním sledu armády, může přejít do útoku, jestliže dojde v důsledku uvedených opatření nadřazeného stupně ke změně v poměru sil. Nejtypičtější variantou zpravidla bude připojení se k nově zasazovaným silám.

Uskupení sil a prostředků divize pro přechod do útoku je nejvhodnější realizovat z druhého sledu. Možné je i jejich vytvoření zčásti z jednotek druhého sledu, které můžeme zasadit do útoku z chodu překročením sestavy vojsk v dotyku, a zčásti přeskupením útvarů prvního sledu na směru hlavního úderu do užších útočných pásem. Způsob přeskupování pluků z obrany v prvním sledu divize do útočné sestavy je obdobný. Druhosledové prapory se zasazují z chodu, prvosledové prapory na pasívních směrech a překračované jednotky se vyvádějí do druhého sledu.

Jestliže terén neumožňuje rozvinování zasazovaných druhých sledů z chodu, může být útočná sestava zaujímana postupným přeskupováním a střídáním vojsk v dotyku. Úspěch závisí do značné míry na stupni utajení příprav k přechodu do útoku. K dosažení překvapení nepřítele je však výhodnější zaujetí útočné sestavy zasazováním druhých sledů z chodu.

Zahájený útok musíme vést v rychlém tempu se snahou nedat nepříteli možnost přeskupit síly a využít výhodných terénních čar k organizaci obrany. K úspěšné činnosti divize přispěje i využití bojové činnosti sousedů a nově zasazovaných sil.

Konference ukázala, že v hlavních otázkách jsme se nejen sjednotili, ale posunuli jsme i úroveň našeho poznání o této vážné a vysoce aktuální problematice.

Konference též ukázala, že problematika odražení protiúderů je značně složitá, velmi závažná a některé nevyřešené problémy vyžadují dalšího rozpracování. Mezi ně patří např.:

- rozpracování optimální metodiky práce velitele divize a jeho štábu, která by vycházela ze zvláštností přechodu do obrany k odražení silného nepřátelského protiúderného uskupení se současným přechodem na používání jaderných zbraní,

- hledání dalších prvků bojové sestavy, při současném rozvíjení současných (např. vytváření smíšených protitankových záloh a způsoby jejich činnosti, problémy co nejefektivnějšího využití bojových vrtulníků na divizním stupni apod.),

- zpracování variant ženížního budování obrany k odražení protiúderu ke zvýšení její odolnosti i v omezených časových lhůtách,

- ujednání koeficientů efektivnosti protitankových prostředků a tanků při ničení obrněných cílů nepřítele za různých podmínek i metodiku práce s těmito koeficienty,

- zefektivnění palebného ničení protiúderného uskupení na vzdálených přístupech silami a prostředky divize,

- omezování manévru a způsobování ztrát obrněné technice nepřítele minováním na dálku.